

מניפסט למען סודאן — רצח העם שהעולם מסיט ממנו את מבטו

הבסיס המשפטי, האתי והפוליטי של תשומת לב מחויבת

אל מי הוא פונה

אל ממשלות המדינות החתומות על אמנת רצח העם. אל האיחוד האירופי ומדינותיו החברות. אל המדינות המקיימות יחסים מסחריים וצבאיים עם מי שמחמש את האחרים. אל התקשורת המערבית, שלשתיקתה יש משקל. ואל כל אזרח התוהה מדוע קורבנות מסוימים ממלאים את העמודים הראשונים ואחרים אינם קיימים כלל.

מניפסט זה הוא השלישי בסדרה. הראשון עוסק בהתנהלות מדינת ישראל בעזה ובלבנון; השני בהתנהלות הפדרציה הרוסית באוקראינה. שלושתם מיישמים את אותה מסגרת משפטית זהה — חובות אי-ההכרה הקבועות בסעיפים 40-41 של ARSIWA — על מפרים שונים, ממחנות שונים, עם בעלי ברית שונים. הקורא מסמך זה לראשונה מוזמן לקרוא גם את שני האחרים, הזמינים ב-iwillnotlookaway.org: העיקרון המכונן אותם הוא אחד, והוא נמדד דווקא ביישומו ללא חריגים.

I. הקדמה

מאז אפריל 2023 סודאן נחרבת במלחמה בין הצבא הסודאני (SAF) לבין כוחות התמיכה המהירה (RSF), יורשי הג'נג'ואיד שהגירו דם בדרפור לפני עשרים שנה. המאזן: יותר מ-150,000 הרוגים על פי הערכות, 12 מיליון עקורים — משבר העקירה הגדול בעולם — והרעב החמור ביותר של המאה ה-21.

בינואר 2025 קבע מחלקת המדינה האמריקאית רשמית שה-RSF ביצעו **רצח עם** נגד האוכלוסיות הלא-ערביות של דרפור. בפברואר 2026 הגיעה ועדת החקירה הבינלאומית של האו"ם לאותה מסקנה לגבי אירועי אל-פאשר.

שתי קביעות רשמיות של רצח עם. והעולם מביט למקום אחר.

פלטפורמה זו נושאת שם של התחייבות: *I will not look away* — לא אסיט את מבטי. אין מקרה בעולם ההופך התחייבות זו להכרחית יותר מסודאן — רצח העם ללא מצלמות, ללא הפגנות, ללא זעם. רצח העם שאינו מפלג את דעת הקהל מהסיבה הנוראה ביותר: דעת הקהל אינה יודעת על קיומו.

II. אל-פאשר

ב-26 באוקטובר 2025, לאחר שמונה עשר חודשי מצור שבהם הורעבה האוכלוסייה במכוון, כבשו ה-RSF את אל-פאשר, בירת צפון דרפור, שבה חיו לפני המלחמה מיליון וחצי בני אדם.

משרד זכויות האדם של האו"ם, על בסיס יותר מ-140 עדויות, תיעד יותר מ-6,000 מעשי רצח בשלושת הימים הראשונים: לפחות 4,400 בתוך העיר, יותר מ-1,600 לאורך נתיבי הבריחה, שבהם אזרחים נמלטים יורטו והוצאו להורג באופן שיטתי. המאזן האמיתי בוודאי גבוה יותר; יש הערכות המדברות על עשרות אלפים.

ניצולים מוסרים את דברי לוחמי ה-RSF: «יש זגאוה ביניכם? אם נמצא זגאוה, נהרוג את כולכם.» וכן: «אנחנו רוצים לחסל את כל מה ששחור מדרפור.»

ועדת האו"ם הסיקה: מצור ממושך, הרעבה מכוונת, מניעת סיוע הומניטרי, ואז הרג המוני, אונס שיטתי, עינויים, היעלמויות כפויות — «מבצע מתוכנן ומאורגן הנושא את סימני ההיכר של רצח עם», שבוצע «בכוונה להשמיד, כליל או בחלקו, את קהילות הזגאוה והפור».

אל-פאשר אינה אירוע. היא שחזור של אל-ג'ניינה וארדמתא (2023, נגד המסאליט), של מחנה הפליטים זמזם (אפריל 2025, אלפיים הרוגים, ארבע מאות אלף נמלטים). היא שיטה.

III. המסגרת הנורמטיבית שהופרה

• האמנה למניעת רצח עם וענישתו (1948): סעיף I (חובת מניעה, לא רק ענישה), II (מעשים מכווננים), III (ענישות של שותפות והסתה)

• אמנת ז'נבה הרביעית וסעיף 3 המשותף: הגנה על אזרחים, איסור הרעבה כנשק

• חוקת רומא, סעיפים 6 (רצח עם), 7 (פשעים נגד האנושות), 8 (פשעי מלחמה)

• החלטת מועצת הביטחון 1593 (2005): הפניית דרפור לבית הדין הפלילי הבינלאומי — סמכות השיפוט עדיין פתוחה על הפשעים הנוכחיים

בית הדין הפלילי הבינלאומי כבר הוכיח שהוא מסוגל לפעול: באוקטובר 2025 הוא גזר עשרים שנות מאסר על מנהיג ג'נג'ואיד בגין פשעי 2003-2004. עשרים שנה אחרי המעשים. קורבנות ההווה אינם יכולים לחכות ל-2045.

IV. מי מחמש, מי משלם, מי מרוויח

ה-RSF אינם מדינה. אבל אף קבוצה חמושה אינה מבצעת רצח עם לבדה. מאחורי כל טבח באל-פאשר עומדת שרשרת מתועדת של ספקים, מממנים ונהנים.

איחוד האמירויות הערביות הוא התומך העיקרי המתועד של ה-RSF. אמנסטי אינטרנשיונל (מאי 2025) זיהתה בידי ה-RSF פצצות מונחות סיניות GB50A — שיוצרו ב-2024, ומעולם לא תועדו קודם בשום כססוך בעולם — ותותחי האוביצר AH-4 בקוטר 155 מ"מ: לפי SIPRI, האמירויות הן המדינה היחידה בעולם שייבאה מערכת נשק זו מסין. המל"טים FeiHong-95 ו-Wing Loong II המשגרים אותן משמשים

בסודאן אך ורק את ה-RSF. פאנל המומחים של האו"ם לסודאן זיהה את אותה תבנית. האמירויות מכישות — אבל פצצות מ-2024 שהתפוצצו בדפרור ב-2025 אינן מסבירות את עצמן.

המניע אינו אידיאולוגי: הוא כלכלי וגיאופוליטי. הזהב הסודאני — שמכרותיו העיקריים נשלטים בידי ה-RSF של הגנרל חמדתי — זורם ברובו לדובאי, כפי שתיעדו The Sentry ו-Global Witness. לכך מתווספים האינטרסים של האמירויות בנמלי הים האדום ובאדמות החקלאיות של סודאן.

סין מייצרת את הנשק באמצעות נוריןקו, קונגלומרט ביטחוני ממשלתי, ומוכרת אותו לאמירויות מבלי שמופעל שום מנגנון בקרה על ייצוא-משנה — בניגוד לרוח אמנת סחר הנשק שהאמירויות עצמן חתמו עליה.

רוסיה שיחקה בשני השולחנות: קבוצת ונגר, באמצעות החברות M-Invest ו-Meroe Gold שהוטלו עליהן סנקציות אמריקאיות ואירופיות, החליפה במשך שנים נשק ואימונים תמורת זיכיונות זהב באזורי השליטה של ה-RSF, לפני שמוסקבה מיקמה את עצמה מחדש לצד הצבא הסדיר תמורת האופק של בסיס ימי בפורט סודאן.

אירופה? אירופה לא מכרה נשק ל-RSF. היא עשתה דבר מתוחכם יותר: באמצעות תהליך חרטום וכספי בקרת ההגירה, היא התייחסה במשך שנים כשותף גבולות למנגנון ה-RSF הכריזו על עצמם כזרועו המבצעית — והעבירה את בלימת המהגרים למי שמואשם היום רשמית ברצח עם. והיום, לנוכח הראיות שאספו האו"ם ואמנסטי, היא לא הטילה ולו סנקציה משמעותית אחת על האמירויות: חשבות מדי כשותפות מסחר, אנרגיה ופיננסים.

החוק ברור. סעיף 16 של ARSIWA קובע שמדינה המושיטה עזרה או סיוע בביצוע מעשה בלתי חוקי בינלאומית נושאת באחריות לו. סעיף I של אמנת רצח העם מטיל על כל מדינה חתומה את חובת המניעה — חובה שבית הדין הבינלאומי לצדק (בוסניה נ' סרביה, 2007) הכריז שהיא חלה מהרגע שבו נודע למדינה על הסיכון החמור. כולם יודעים. מזה שנים. הידיעה רשומה בפרוטוקולים של האו"ם. מה שחסר אינו הראיה: זה הרצון.

V. היררכיית הקורבנות

למען אוקראינה גייס המערב סנקציות, נשק, קליטה, תשומת לב תקשורתית מתמדת. למען עזה, לפחות, העולם התפלג, התווכח, מילא את הכיכרות. למען סודאן: כלום. אין סנקציות משמעותיות נגד מי שמחמש את ה-RSF. אין פסגות חירום. אין עמודים ראשונים. מאה וחמישים אלף הרוגים ושנים עשר מיליון עקורים שווים פחות מקום תקשורתי משבוע אחד של כל משבר אחר.

אשמת הקורבנות הסודאנים אינה שהם בצד הלא נכון. אשמתם גרועה יותר: הם אינם באף צד שמעניין מישהו. אין מנוף גיאופוליטי, אין לובי, אין זרקור. הם ההוכחה הסופית שתשומת הלב של העולם אינה עוקבת אחר חומרת הפשעים אלא אחר התועלת של המתבונן.

ציוויליזציה משפטית נמדדת בדיוק כאן: באופן שבו היא מתייחסת לקורבנות שאינם מועילים לאיש.

ויש עוד. אותו מערב השותק על האמירויות ושוכח את סודאן ממשיך להציג את עצמו בפני העולם כמורה לציוויליזציה. הוא מתיימר לייצא דמוקרטיה לעמים שבנו אימפריות, כתבו שירה וקודדו משפט כשאיירופה

עוד לא הייתה קיימת — לפרס של גילי כורש, שלפני אלפיים וחמש מאות שנה הכריזו על חופש הפולחן של העמים הכבושים. באיזו סמכות? סמכות מוסרית אינה עוברת בירושה מספרי ההיסטוריה: היא נרכשת בעקביות, ואובדת בצביעות.

מערב המטיל סנקציות באופן סלקטיבי, המחמש את מי שנוח לו, המדרג את זעמו לפי מחיר הנפט והחוזים המסחריים, אינו מייצא דמוקרטיה: הוא מייצא את ההוכחה שערכיו נתונים למשא ומתן. וכל עמי העולם רואים זאת. רואים זאת הסודאנים הנטושים, רואים זאת הפלסטינים תחת ההפצצות, רואים זאת האיראנים הנאבקים על זכויותיהם — והם אינם זקוקים לשיעורים ממי שבוגד בביתו בעקרונות שהוא מטיף להם.

כותב שורות אלה נסע לרגל עבודתו למדינות רבות, ולמד דבר ששום אמנה אינה מלמדת: כיום, אזרח מערבי, מול בן שיח מכל ציוויליזציה אחרת, אינו יוצא עוד מעמדת עליונות מוסרית. הוא יוצא מעמדת חוב. עליו לתת תחילה דין וחשבון — לפחות בתוך עצמו — על כפל המידות של מוסדותיו, על שתיקת ממשלותיו, על הסלקטיביות של זעמו. מניפסט זה הוא גם ניסיון לפרוע את החוב הזה: להוכיח שלפחות האזרחים, אם לא הממשלות, עדיין יודעים ליישם עיקרון מבלי להביט בתועלת.

.VI. צעדים קונקרטיים

1. סנקציות ממוקדות נגד שרשרת הפיקוד של ה-RSF ונגד כל גוף — ממשלתי או פרטי — המעורב באספקתם, על פי ממצאי פאנל המומחים של האו"ם
2. סנקציות ממוקדות נגד איחוד האמירויות הערביות — גופים ממשלתיים ופרטיים — עד שהעברות הנשק ל-RSF המתועדות בידי האו"ם ואמנסטי ייפסקו באופן בר-אימות; והרחבת אמברגו הנשק מתחום דרפור הנוכחי לכלל סודאן
3. בקורות מחייבות על ייצוא-משנה בכל מכירת נשק למדינות המפרות אמברגו של האו"ם — החל באספקות הסיניות (נוריקו) והמערביות לאמירויות
4. תמיכה מלאה — כספית ופוליטית — בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהליכים על דרפור של היום; מסדרונות הומניטריים מובטחים ומימון המענה לרעב
5. הפעלה רשמית של חובת המניעה לפי סעיף I של אמנת רצח העם, עם מנגנון מעקב של מועצת זכויות האדם בעל מנדט מחוזק

.VII. הבחנה יסודית

מניפסט זה אינו נגד העם הסודאני, ולא נגד הקהילות הערביות של דרפור — שהן עצמן קורבנות, במקרים רבים, של מלחמה הגדולה מהן. הוא גם אינו זיכוי של הצבא הסודאני, שפשעיו מתועדים אף הם וראויים לצדק.

הוא נגד שיטה רצחנית-עמית, נגד מי שמחמש אותה, ונגד האדישות המאפשרת אותה.

הצהרה סופית

איני מסיט את מבטי מאל-פאשר. איני מקבל שקיימת היררכיה של קורבנות. איני מכיר בשתיקת העולם מול שתי קביעות רשמיות של רצח עם כדבר נורמלי. ואיני מקבל שהמערב מטיף לאחרים את הדמוקרטיה שהוא בוגד בה בביתו. סודאן היא אבן הבוחן של כנות כל מי – ואני בכללם – המסתמך על המשפט הבינלאומי במשברים העושים כותרות. אם העיקרון תקף, הוא תקף גם כשאיש אינו מביט. במיוחד כשאיש אינו מביט. כי החוק חל על כולם, או שאינו חל על איש.

אסמכתאות משפטיות

- האמנה למניעת רצח עם וענישתו (1948), סעיפים I, II, III
- אמנת ז'נבה הרביעית (1949); סעיף 3 המשותף
- חוקת רומא, סעיפים 6, 7, 8
- החלטת מועצת הביטחון 1593 (2005) – הפניית דרפור לבית הדין הפלילי הבינלאומי
- בית הדין הבינלאומי לצדק, בוסניה נ' סרביה (2007) – חובת המניעה
- ARSIWA (ועדת המשפט הבינלאומי/או"ם 2001), סעיפים 16, 40-41
- קביעת רצח עם, מחלקת המדינה האמריקאית, ינואר 2025
- ועדת החקירה הבינלאומית של האו"ם לסודאן, מסקנות 19 בפברואר 2026; OHCHR, דוח אל-פאשר, פברואר 2026
- אמנסטי אינטרנשיונל, מאי 2025; SIPRI, רישום העברות AH-4
- Global Witness; The Sentry – דוחות הזהב הסודאני; סנקציות ארה"ב/אירופה על M-Invest-ו Meroe Gold